

Sygn. akt VI Ga 430/17

POSTANOWIENIE

Dnia 14 czerwca 2018 r.

Sąd Okręgowy w Rzeszowie VI Wydział Gospodarczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Beata Hass-Kloc

Sędziowie: SO Marta Zalewska (spraw.)

SR del. do SO Grzegorz Barnak

Protokolant: st. sekr. sądowy Małgorzata Zawilo

po rozpoznaniu w dniu 14 czerwca 2018 r. w Rzeszowie

na rozprawie

sprawy z wniosku (...) Bank Spółdzielczy w S.

z udziałem (...) Sp. z o.o. z siedzibą w T.

o zmianę wpisu

na skutek apelacji wnioskodawcy od postanowienia Sądu Rejonowego w R. IX Wydziału Gospodarczego Rejestru Zastawów z dnia 28 lipca 2017 r., sygn. akt R..IX.Ns Rej.Za (...)

postanawia: uchylić zaskarżone postanowienie i sprawę przekazać Sądowi Rejonowemu w Rzeszowie IX Wydziałowi Gospodarczemu Rejestru Zastawów do ponownego rozpoznania.

SSO Marta Zalewska SSO Beata Hass-Kloc SSR del. do SO Grzegorz Barnak

VI Ga 430/17

Uzasadnienie postanowienia z dnia 14.06.2018r.

Wnioskodawca (...) Bank Spółdzielczy w S. złożył wniosek o zmianę treści wpisu dokonanego w rejestrze zastawów pod poz. (...) w zakresie rubryki 6.2, tj. wysokości kwoty zabezpieczenia poprzez wpisanie w miejsce kwoty 1.500.000zł kwotę 2.324.999,79zł na podstawie aneksu nr (...) z dnia 20.02.2017r. do umowy zastawniczej nr (...) z dnia 5.02.2013r.

Postanowieniem z dnia 28.07.17r. Sąd Rejonowy w Rzeszowie Wydz. IX Gospodarczy Rejestru Zastawów oddalił wniosek. Sąd I instancji ustalił, iż wierzytelność pierwotna objęta zastawem rejestrowym dla zabezpieczenie spłaty wierzytelności z tytułu umowy pożyczki pieniężnej nr (...) /P./2012 z dnia 10.10.2012r. wygasła i nie doszło do odnowienia tej wierzytelności. Powołał się na postanowienie referendarza sądowego z dnia 24.05.2017r., oddalając wniosek na podstawie niedopuszczalnej zmiany wysokości sumy zabezpieczenia. Sąd I instancji oddalając wniosek przywołał art. 18 ust.1 Ustawy z dnia 6.12.1996r. o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów. Stwierdził, iż skoro doszło do wygaśnięcia pierwszej wierzytelności zabezpieczonej zastawem rejestrowym, to zgodnie z art. 18 . ust.3 tej suma zabezpieczenia nowej wierzytelności nie może być wyższa od ujawnionej w rejestrze. Sąd ten ustalił, iż dopiero aneksem nr (...) z dnia 13.11.2015r. strony postanowiły, iż przedmiotowy zastaw będzie zabezpieczał również spłatę wierzytelności z tytułu innej umowy z dnia 13.11.2015r. jako współzabezpieczenie kolejnej wierzytelności,

tym niemniej podwyższenie najwyższej sumy zabezpieczenia możliwe było dopóki umowa zastawnicza zabezpieczała spłatę wierzytelności pierwotnie zabezpieczonej, chociażby do umowy w terminie późniejszym wprowadzono jako współzabezpieczenie inne wierzytelności. Obecnie zastaw rejestrowy nie zabezpiecza już spłaty pierwotnie zabezpieczonej wierzytelności, ale dwóch innych, zaś pierwotna wierzytelność została spłacona w dniu 8.08.2016r. Sąd ocenił, iż wprawdzie zastaw rejestrowy nie wygasł i zabezpiecza wskazane w ostatnim aneksie wierzytelności, tyle że do kwoty 1.500.000zł, której podniesienie z uwagi na treść art. 18 Ustawy o zastawie rejestrowym jest niemożliwe.

Postanowienie to zostało zaskarżone przez wnioskodawcę, który zarzucił sądowi rejestrowemu naruszenie art. 6 Ustawy o zastawie rejestrowym, art. 248 §1 kc, art. 18 ust. 1 i 2 Ustawy i art. 316 §1 kpc. Na tej podstawie wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania celem dokonania wpisu zgodnie z jego treścią, stwierdzenie oczywistego naruszenia praw w rozumieniu art. 79 ust.1 pkt 1 lit e Ustawy o kosztach sądowych ... i na tej podstawie zwrot na rzecz apelującego całości opłaty od apelacji, ewentualnie rozważenie w trybie art. 390 kpc przedstawienia Sądowi Najwyższemu zagadnienia prawnego celem odpowiedzi na pytanie, czy art. 18.1 i 2 Ustawy o rejestrze zastawów może być zastosowany w przypadku, w którym wygasła tylko jedna z kilku objętych zastawem wierzytelności.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja była zasadna, choć sąd II instancji nie znalazł podstaw prawnych ku temu, by stwierdzić oczywiste naruszenie przez Sąd Rejonowy prawa w myśl art. 79 Ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, uzasadniające zwrot wnioskodawcy opłaty od apelacji. Sąd II instancji nie miał wprawdzie wątpliwości, iż art. 18 cyt. Ustawy znajduje zastosowanie tylko w sytuacji, gdy dochodzi do wygaśnięcia wierzytelności, zabezpieczonej zastawem, a ta nie miała miejsca w okolicznościach niniejszej sprawy, tym niemniej powziął wątpliwość, czy dopuszczalnym jest rozszerzenie prawa zastawu rejestrowego na kolejną wierzytelność w zmienianej umowie zastawu rejestrowego, zawartej już po dokonaniu wpisu zastawu rejestrowego na podstawie umowy zastawu na pojeździe mechanicznym, zawartej w dniu 5.02.2013r. Zgodnie bowiem z art. 2.1. Ustawy z dnia 6.12. 1996r. o zastawie rejestrowym ... do ustanowienia zastawu rejestrowego jest wymagana umowa o ustanowienie tego zastawu oraz wpis do rejestru zastawów, co oznacza, iż zastaw rejestrowy jako ograniczone prawo rzeczowe powstaje z chwilą wpisu do rejestru zastawów. Taki też wpis został dokonany przez sąd rejestrowy w dniu 27.02.2013r. Przedmiotem tego zastawu rejestrowego był pojazd mechaniczny dłużnika i zastaw ten zabezpieczał umowę pożyczki nr (...) z daty 10.10.2012r. z sumą zabezpieczenia 1.500.000zł na podstawie aneksu nr (...) z dnia 5.02.2013r. Po dokonaniu wpisu tegoż zastawu przez sąd rejestrowy strony aneksem nr (...) z daty 13.11.2015 r. zmieniono umowę zastawu wskazując, iż obok dotychczasowej wierzytelności zastaw zabezpiecza wierzytelność kolejnej umowy, a to nr (...) z dnia 13.11.2015 r. Zresztą stan faktyczny sprawy ustalony przez sąd rejestrowy nie był kwestionowany przez apelującego.

Zastaw Rejestrowy jest ograniczonym prawem rzeczowym. Stosownie do **art. 1.1** Ustawy z dnia 6 grudnia 1996 r. o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów Ustawa reguluje ustanawianie, przeniesienie i wygaśnięcie zastawu rejestrowego, przedmiot tego zastawu, prawa i obowiązki zastawcy i zastawnika, zbieg zastawu rejestrowego z innym ograniczonym prawem rzeczowym, zaspakajanie zastawnika oraz prowadzenie rejestru zastawów.**2. W sprawach nieuregulowanych w niniejszej ustawie do zastawu rejestrowego stosuje się przepisy kodeksu cywilnego.** Zmianę treści ograniczonego prawa rzeczowego reguluje tylko przepis ogólny kc - art. 248 kc. Stosownie do art. 248 § 1 kc do zmiany treści ograniczonego prawa rzeczowego potrzebna jest umowa między uprawnionym a właścicielem rzeczy obciążonej, a jeżeli prawo było ujawnione w księdze wieczystej - wpis do tej księgi.**§ 2.** Jeżeli zmiana treści prawa dotyka praw osoby trzeciej, do zmiany potrzebna jest zgoda tej osoby. Oświadczenie osoby trzeciej powinno być złożone jednej ze stron. Przepis § 2 jest jedynym ograniczeniem dopuszczalności zmiany treści prawa zastawu, jako nie podlegającego ujawnieniu w kw i nie był on przedmiotem niniejszej sprawy.

Przyczyną prawną (a zarazem celem zastawu) jest zabezpieczenie wierzytelności (causa cavendi). Powyższa zmiana umowy zastawniczej z daty 13.11.2015r. nie stała w sprzeczności z przepisami regulującymi zastaw rejestrowy, jako że zgodnie z art. 6 tej ustawy zastaw rejestrowy może zabezpieczać dwie lub więcej wierzytelności wynikające z umów przysługujących jednemu wierzycielowi. Wierzytelności te określa umowa zastawnicza. Można zwrócić uwagę na

analogiczne zagadnienie na tle hipoteki. W myśl art. 68¹ ust. 1 ukwł hipoteka umowna może także zabezpieczać kilka wierzytelności z różnych stosunków prawnych przysługujących temu samemu wierzycielowi. W ramach ogólnej kompetencji do kształtowania kręgu wierzytelności zabezpieczonych hipoteką umowną strony mogą rozszerzyć ten krąg o kolejną wierzytelność (dodanie wierzytelności). Skoro strony od początku mogą zabezpieczyć hipoteką umowną wiele wierzytelności (art. 68¹ ust. 1), to mogą też osiągnąć identyczny skutek w sposób następczy, obejmując hipoteką nową wierzytelność (arg. a simile). Dodanie nowej wierzytelności następuje w trybie zmiany treści hipoteki. W tym celu potrzebna jest umowa pomiędzy właścicielem obciążonej nieruchomości a wierzycielem hipotecznym (administratorem), jak również konstytutywny wpis w księdze wieczystej. / Czech Tomasz, Księgi wieczyste i hipoteka. Komentarz i powołane w nim kolejne poglądy doktryny I. Heropolitańska, w: I. Heropolitańska i in., Ustawa..., s. 214; T. Łapaj, Hipoteka..., s. 109; I. Makowska, Uprawnienie..., s. 33; J. Pisuliński, w: Hipoteka po nowelizacji..., s. 27; idem, w: System prawa prywatnego, t. 4, wyd. 3, s. 585-586, 613-614; Ł. Przyborowski, w: Hipoteka po nowelizacji..., s. 196; Rekomendacja..., cz. II, pkt 9; P. Siciński, Komentarz..., s. 807./

Zagadnieniem problematycznym jest dopuszczalność stosowania do zastawu rejestrowego per analogiam w/w przepisu art. 248 § 1 in fine kc w ten sposób, że do zmiany treści zastawu rejestrowego wymagany byłby wpis w rejestrze zastawów, skoro jest to prawo jawne, analogicznie jak hipoteka, które to prawo podobnie jak hipoteka powstaje z chwilą wpisu do odpowiedniego urządzenia ewidencyjnego. Przeciwno takiemu pogładowi przemawia zasada wykładni prawa polegająca nie stosowaniu wykładni ścisłej do wyjątku. W przeciwieństwie do ksiąg z wpisem do rejestru zastawów nie wiążą się domniemania prawne ani rękojmie wiary publicznej, zatem nie zapewnia on ujawnionym danym takiej wiarygodności, jak księga wieczysta. Wpis zmiany treści zastawu rejestrowego do rejestru zastawów stanowi więc deklaratywne uzgodnienie treści zastawu z rzeczywistym stanem prawnym powstałym w wyniku zmiany treści zastawu / tak też pod red. M. Fras, M. Habdas Kom. T.II Własność i inne prawa rzeczowe publ. WKP 2018 /. W konsekwencji w/w rozważań odnośnie zastawu rejestrowego Sąd Okręgowy stoi na stanowisku, że na mocy art. 6 do czasu wygaśnięcia pierwszej wierzytelności zabezpieczonej zastawem strony umowy zastawniczej mogą w drodze aneksu wskazać kolejną wierzytelność, którą zastaw zabezpieczy. W przypadku wygaśnięcia jednej z zabezpieczonych wierzytelności zastaw istnieje w całości tak długo, dopóki nie wygaśnie ostatnia zabezpieczona nim wierzytelność. Istotne, by kilka zabezpieczonych wierzytelności, bez znaczenia, czy jedną umową czy kilkoma, choćby następującymi po sobie, przysługiwały temu samemu wierzycielowi. Zgodnie zatem z treścią art. 248 k.c. dopuszczalna jest zmiana ograniczonego prawa rzeczowego (a więc również zastawu rejestrowego) na mocy umowy stron poprzez „dopisanie” kolejnej wierzytelności w umowie zastawu, nawet po jego powstaniu **bez stosowania art. 18 u.z.r.r.z., który to przepis reguluje tylko sytuację, gdy wygasa zastaw rejestrowy.** / tak Dybka Rafał, Gliwiński Kamil, Poreda Agnieszka, Zastaw rejestrowy i rejestr zastawów. Komentarz i powołany tam: J. Mojak, J. Widło, Zastaw rejestrowy i rejestr zastawów. Komentarz, wyd. 4, Warszawa 2015)./

Wierzytelność z umowy pierwotnie zabezpieczonej wygasła po dacie w/w zmiany nr (...) /P./2012, to w dacie 8.08.2016 r. /fakt bezsporny/. Powyższe jednak nie prowadziło do wygaśnięcia zastawu w myśl art. 18 ust. 1 uzr, jako że nie wygasła druga z zabezpieczonych wierzytelności, dodana w drodze zmiany umowy zastawu. Tym samym przepis art. 18 ust. 2 dający możliwość zapobiegnięcia wygaśnięcia zastawu na warunkach w nim wymienionych m.in. ograniczający możliwość zmiany sumy zabezpieczenia i wskazany jako podstawa oddalenia wniosku nie znajduje w sprawie zastawania. Artykuł 18 ust. 1 u.z.r.r.z. wprowadza zasadę, że wygaśnięcie wierzytelności, którą zabezpiecza zastaw rejestrowy, prowadzi jednocześnie do wygaśnięcia zastawu. Jest to związane z zasadą tzw. akcesoryjności zastawu rejestrowego w stosunku do wierzytelności, którą zabezpiecza. Oznacza to, że zastaw rejestrowy nie może istnieć bez wierzytelności. Przepis art. 18 ust. 2 wprowadza warunki jakie muszą zostać spełnione, aby zastaw rejestrowy nie wygasł wraz z wierzytelnością którą zabezpiecza. W niniejszej sprawie podstawy do zastosowania art. 18 ust. 2 nie spełniły się, jako że wierzytelność /dodana aneksem/ zabezpieczona zastawem nie wygasła. Strony zaś w myśl art. 248 kc, wobec tego, iż zastaw nie wygasł, strony mogły zmienić umowę zastawniczą w tym w zakresie.

Z tych względów Sąd Okręgowy na mocy art. 694⁷ kpc uchylił zaskarżone postanowienie. Sąd rejestrowy przy ponownym rozpoznaniu sprawy dokona wpisu zgodnie z wnioskiem, o ile aktualny stan rejestru na to pozwoli.